

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

від 13 серпня 2020 р.

№ 70/55-рк/к

м. Харків

ВИРОБНИЧОМУ УПРАВЛІННЮ
КОМУНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА
ЛЮБОТИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*62433, Харківська обл., м. Люботин,
вул. Слобожанська, 151 А*

Щодо припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

У ході здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції встановлено наступне.

ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЮБОТИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (надалі - ВУКГ ЛМР ХО) є юридичною особою, засноване Люботинською міською радою Харківської області (надалі – Міська рада), зареєстроване 14.01.1997. Місцезнаходження: 62433, Харківська обл., м. Люботин, вул. Слобожанська, 151 А, ідентифікаційний код – 05392163.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті <https://usr.minjust.gov.ua> Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності ВУКГ ЛМР ХО є збирання безпечних відходів (код КВЕД 38.11).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ВУКГ ЛМР ХО є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі - Методика), з урахуванням пункту 2.2

Методики та згідно зі статтею 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" встановлено наступне.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуги з вивезення твердих побутових відходів;
- суб'єкт господарювання - ВУКГ ЛМР ХО - надавач послуг.

Споживачами послуг з вивезення твердих побутових відходів є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з вивезення твердих побутових відходів.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Відповідно до статті 5 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" до комунальних послуг належать, зокрема, послуги з поводження з побутовими відходами.

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про відходи":

- послуги з поводження з побутовими відходами - послуги з вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів, що надаються в населеному пункті згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування;

- побутові відходи - відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення;

- тверді відходи - залишки речовин, матеріалів, предметів, виробів, товарів, продукції, що не можуть у подальшому використовуватися за призначенням;

- послуги з вивезення побутових відходів - збирання, зберігання та перевезення побутових відходів, що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування.

Послуги з вивезення твердих побутових відходів у розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" є товаром.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з вивезення твердих побутових відходів, які не є взаємозамінними з іншими видами послуг.

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" виконавець комунальної послуги - суб'єкт господарювання, що надає комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору.

Відповідно до пункту 2 частини другої статті 6 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" виконавцем послуг з поводження з побутовими

відходами є суб'єкт господарювання, визначений виконавцем послуг з вивезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку.

Згідно з частиною третьою статті 35¹ Закону України "Про відходи" збирання та вивезення побутових відходів у межах певної території здійснюються юридичною особою, яка уповноважена на це органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально обладнаними для цього транспортними засобами. Орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах визначає виконавця послуг з перевезення побутових відходів з певної території населеного пункту.

Пунктом 55 частини першої статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" передбачено, що до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад віднесено визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до пункту 3 Правил надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (надалі – Правила), послуги з поводження з побутовими відходами надаються суб'єктом господарювання, визначеним органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах в установленому законодавством порядку виконавцем послуг з вивезення побутових відходів.

Процедура підготовки та проведення конкурсу з визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту визначена Порядком проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 (надалі – Порядок).

Відповідно до пункту 4 Порядку підготовка та проведення конкурсу забезпечується виконавчим органом сільської, селищної, міської ради або місцевою держадміністрацією у разі делегування їй повноважень відповідними радами у порядку, встановленому законом, виконавчим органом місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва у формах, передбачених Законом України "Про співробітництво територіальних громад".

Враховуючи вищенаведене, виконавці послуг із вивезення побутових відходів повинні бути визначені на конкурсних засадах.

На підставі проведеного конкурсу та протоколу засідання конкурсної комісії по відбору підприємств на право надання послуг з вивезення твердих побутових відходів на території Міської ради від 05.05.2020 рішенням виконавчого комітету Міської ради від 12.05.2020 № 88 "Про визначення переможця конкурсу на право надання послуг з вивезення побутових відходів на території Люботинської міської ради" ВУКГ ЛМР ХО визначено переможцем конкурсу на право надання послуг з вивезення побутових відходів на території Міської ради.

У ході проведеного дослідження ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів в межах Харківської області встановлено, що інші суб'єкти господарювання, які діють на ринку послуг з вивезення побутових відходів на території населених пунктів, підпорядкованих Міській раді, відсутні.

Територіальними межами ринку визначено територію населених пунктів, підпорядкованих Міській раді.

Бар'єрами вступу на ринок є:

- необхідність проведення конкурсів на визначення виконавців послуг з вивезення твердих побутових відходів на території населених пунктів, підпорядкованих Міській раді;
- значні фінансові витрати на придбання спеціально обладнаних транспортних засобів для збирання та перевезення побутових відходів або необхідність укладання договору оренди такого транспортного засобу.

Враховуючи наведене, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ВУКГ ЛМР ХО має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів на території населених пунктів, підпорядкованих Міській раді, оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Пунктом 2 частини першої статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що послуги поводження з побутовими відходами є комунальними послугами.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово-комунальних здійснюється виключно на договірних засадах.

Абзацом другим частини 3 статті 6 Цивільного кодексу України передбачено, що сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства впливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

Згідно з частиною першою статті 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити цьому кодексу, іншим актам цивільного законодавства.

Частиною першою статті 648 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст договору, укладеного на підставі правового акту органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторін (сторони) договору, має відповідати цьому акту.

Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Такі договори можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір та колективний договір про надання комунальних послуг) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач, колективний споживач).

Пунктом 3 Правил передбачено, що договір про надання послуг укладається між споживачем та виконавцем послуг з вивезення побутових відходів відповідно

до Типового договору про надання послуг з поводження з побутовими відходами, що додається.

Типовий договір про надання послуг з поводження з побутовими відходами є додатком до Правил (надалі – Типовий договір).

Відповідно до пункту 2 частини другої статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги зобов'язаний готувати та укладати із споживачем договори про надання комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов їх виконання згідно з типовим договором.

Листом від 10.07.2020 № 217 (вх. від 16.07.2020 № 3766) ВУКГ ЛМР ХО надало до територіального відділення копії чинних договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів.

Аналізом вказаних договорів встановлено, що ВУКГ ЛМР ХО до деяких договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів включило пункти, які не передбачені чинним законодавством.

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення.

Пунктом 23 Типового договору передбачено, що за несвоєчасне внесення плати за послуги споживач сплачує виконавцю пеню в розмірі _____ відсотка суми простроченого платежу, яка нараховується за кожний день прострочення, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. При цьому загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу.

Відповідно до договору про надання послуг з вивезення побутових відходів, який укладає ВУКГ ЛМР ХО зі споживачами, споживач несе відповідальність згідно із законом і цим договором, зокрема, за несвоєчасне внесення плати за послуги. Крім того, відповідного до вказаного договору за несвоєчасну оплату за надані послуги споживач сплачує штраф у розмірі облікової ставки НБУ за кожен день прострочення.

Рішенням правління Національного банку України від 11.06.2020 № 397-рпш "Про розмір облікової ставки" встановлена облікова ставка у розмірі 6,0 %.

Таким чином, окрім нарахування пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживачу може бути нарахований і штраф у розмірі облікової ставки НБУ за кожен день прострочення, що не передбачено чинним законодавством та може призвести до ущемлення інтересів споживачів, оскільки це призводить до завищення вартості послуг з вивезення твердих побутових відходів в цілому.

Крім того, відповідно до пункту 11 Типового договору споживач має право, зокрема, на:

- одержання своєчасно та належної якості послуги згідно із законодавством і умовами договору;

- отримання без додаткової оплати інформації про проведені виконавцем нарахування плати за послуги (з розподілом за періодами та видами нарахувань) та отримані від споживача платежі.

Разом з цим, в укладених ВУКГ ЛМР ХО зі споживачами договорах про надання послуг з вивезення побутових відходів відсутні вказані пункти.

Також відповідно до пункту 11 Типового договору споживач, зокрема, має право на:

- одержання без додаткової оплати від виконавця інформації про ціни/тарифи на послуги з поводження з побутовими відходами, загальну вартість місячного платежу, структуру ціни/тарифу, норми надання послуг, порядок надання послуг, графік вивезення побутових відходів;

- перевірку кількості та якості послуг в установленому законодавством порядку;

- зменшення в установленому законодавством порядку розміру плати за послуги у разі їх ненадання, надання не в повному обсязі або зниження їх якості.

Разом з цим, в укладених ВУКГ ЛМР ХО зі споживачами договорах про надання послуг з вивезення побутових відходів не зазначено про безоплатність надання ВУКГ ЛМР ХО вищезазначеної інформації споживачам, а також про право споживачів на перевірку кількості наданих послуг та на зменшення розміру плати за послуги у разі їх надання не в повному обсязі або зниження їх якості.

Відсутність вищезазначених положень в укладених ВУКГ ЛМР ХО зі споживачами договорах може призвести до додаткових витрат споживачів на одержання відповідної інформації про надання ВУКГ ЛМР ХО послуг з вивезення побутових відходів, а також до необґрунтованих нарахувань за вказані послуги у разі їх надання не в повному обсязі або зниження їх якості.

Такі дії ВУКГ ЛМР ХО були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Такі дії ВУКГ ЛМР ХО стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів.

В той час, коли ВУКГ ЛМР ХО є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з вивезення твердих побутових відходів.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії ВУКГ ЛМР ХО, які полягають у включенні до договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів умови щодо встановлення штрафу за несвоєчасну оплату за надані послуги з вивезення побутових відходів, а також невключення до вказаних договорів права споживачів на:

- одержання своєчасно та належної якості послуги згідно із законодавством і умовами договору;
- отримання без додаткової оплати інформації про проведені виконавцем нарахування плати за послуги (з розподілом за періодами та видами нарахувань) та отримані від споживача платежі;
- одержання без додаткової оплати від виконавця інформації про ціни/тарифи на послуги з поводження з побутовими відходами, загальну вартість місячного платежу, структуру ціни/тарифу, норми надання послуг, порядок надання послуг, графік вивезення побутових відходів;
- перевірку кількості послуг в установленому законодавством порядку;
- зменшення в установленому законодавством порядку розміру плати за послуги у разі їх надання не в повному обсязі або зниження їх якості,

містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з вивезення твердих побутових відходів.

Враховуючи зазначене та керуючись пунктом 10 частини п'ятої статті 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", частиною першою статті 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", підпунктом 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ВУКГ ЛМР ХО такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції стосовно укладення зі споживачами договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів в такій редакції, яка суперечить вимогам Типового договору та може призвести до ущемлення інтересів споживачів, усунути причини виникнення цього порушення і умов, що йому сприяють, а саме:

- привести договори зі споживачами стосовно надання послуг з вивезення побутових відходів у відповідність до вимог Закону України "Про житлово-комунальні послуги", Правил надання послуг з поводження з побутовими відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070, Типового договору та інших чинних нормативних документів у сфері вивезення побутових відходів шляхом повідомлення споживачів про внесення відповідних змін у договори про надання послуг з вивезення побутових відходів та у разі звернень споживачів вносити зміни в договори про надання послуг з вивезення побутових відходів;

- нові договори зі споживачами стосовно надання послуг з вивезення побутових відходів укладати відповідно до вищезазначених вимог законодавства у сфері вивезення побутових відходів.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в **1-місячний строк** з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Мешков К.С.